

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Commentatio Academica De Recta Theologiae Parabolicae
& Allegoricae Conformatione**

**Pfaff, Christoph Matthaeus
Christlieb, Wilhelm Bernhard
Rühle, Christian Andreas**

Tubingae, 1729

§. 8.

[urn:nbn:de:bsz:31-41906](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-41906)

Jo. Marckius in sylloge diff. ad sel. textus N. T. exerc. 25. ad h. l. §. 11. sqq. p. 800. sqq. nihil determinat, nisi hoc, ab hoc textu argumentum generale sumi non posse ad alias historias sacras vel ubique vel passim allegoricè interpretandas.

(g) l. c. §. 14. sqq. p. 100. sqq.

(h) Vide diff. de rectâ Theologiæ typicæ conformatione p. 12. sqq. ubi & quid ad Col. II. 17. dicat Spencerus, cujus explicationem & Joncourtius l. c. p. 54. sqq. adoptavit, diximus. His σκιά, umbra res vana est, ut ita caerimoniarum Leviticarum cum bonis N. T. collatarum merè hic dicantur vanitates. Et ita vox σκιάς & σώματος usurpatur apud Josephum de bello Judaico L. 2. C. 4. ubi ita ille de Archelao: ἦν δὲ τῷ Δεσπότην σκιάν αἰτησάμενος βασιλείας, ἣς ἤρπασεν αὐτῷ τὸ σῶμα. Venit à Cesare petiturus regni umbram, cujus corpus ipsi rapuerat ille. Alii per σκιάν & hic & Hebr. X. 1. tantum repræsentationem canique rudi saltem penicillo in chartam jactam intelligunt. Vide Clericum ad Hammondum ad Col. II. 17. & Sykesium apud Clericum l. c. p. 343. Sed typum per σκιάν innui prolixè contra dissentientes probat Creyghtonus l. c. p. 57. sqq. cui addendus omninò est Gussætius in disp. Theol. 4. in ep. ad Hebr. de typis §. 145. f. 484. ubi: Umbra sanè denominatio quàm typi aptior est. Similitudinem (α) enim cum re significat à perinde notans simul insuper connotat (β) dependentiam ab eâ, (γ) vilitatem sese prodentem carentiâ (δ) multarum perfectionum, naturam in (ε) privatione aliquâ sitam potius quàm realem, hinc (ζ) inefficacitatem, sed & (η) illationem ab eâ ad existentiam rerum fœderis gratiæ, prout ex umbrâ infers existere corpus, nuntiat (θ) absentiam lucis, proficitur (ι) fugacitatem per solis accessum. Ita nomen umbrae abundat documentis, quibus vix plura dari possunt. Hæc Gussætius.

§. 8.

Nos, qui putamus, in allegoricâ Scripturam sacram explicandi ratione & defectum & excessum vitandos esse, qui & oracula illa Biblica 1. Cor. X. 1. sqq. Col. II. 16. Hebr. X. 1. jam olim contra eos, qui luxuriam frondium cum radice arboris hinc excindunt, vindicavimus (a), prorsus existimamus I. dari typos Biblicos, II. dari & allegorias reales Biblicas, personis, ritibus, historiis V. T. ex intentione Spiritûs S. affixas, III. posse & ad analogiam illorum typorum, illarum allego-
rio

nio frena potius injicienda heic, quàm laxanda esse (b). Valet quippe & hïc quàm maximè proverbium: NĒ QUID NIMIS. Et si enim Scriptura sacra εσοπλεον & specular sit (c), imò & ænigma, tamen nec tota ænigmatica est (d) nec tale ænigma, quod allegoricis maximè explicationibus solvi debeat.

(a) in diss. de rectâ Theologiæ typicâ conformatione p. 12. sqq.

(b) Placet hïc adscribere judiciosissimi Werenfelsii effatum in oratione de scopo interpretis sacri Opusc. Theol. p. 376. exstans. *Multi interpretes tantopere pugnant pro sensibus illis Scripturæ latissimis, & magnis illis montibus, qui, ut loquuntur Rabini, à quolibet Scripturæ apice pendent: usque adeo, ut tanquam Scripturæ enervatores & emasculatores accusent, qui non omnia mysteria, non omnia mira & meteora ubique cernunt, quæ sibi videre videntur. Horum quidem hominum honestissima oratio est. Nil aliud ipsis, si Diis placet, cura est, quam causa verbi Dei, quod hac ratione longe supra hominum scripta extollunt. At, si rem penitus examines, suam potius & gloriæ suæ causam agunt. Quo enim latior creditur cujuslibet dicti sensus, eo latiore campum sibi obtinuisse videntur, luxurianti phantasia frenum laxandi, & quidlibet in quolibet loco inveniendi. Cautelas Thomasiâs vide hïc in praxi Logices C. 3. §. 140. sqq. p. 211. sqq. in cautelis circa præcognita Jurisprudentiæ C. 10. circa studium logicum §. 44. p. 141. & C. 19. circa theologicum §. 42. p. 347. 348.*

(c) Ita quippe 1. Cor. XIII. 12. viderur nuncupari. Disputant hïc interpretes, num εσοπλεον per speculum vel specularare, quod περσπιλλιον est, vertendum sit. Communis prior sententia est, cum εσοπλεον Scriptoribus Græcis nonnisi speculum sit, & facilè sic obvietur Pontificiis, obscuritatem Scripturæ S. ex hoc loco demonstrare conantibus. Scilicet speculum faciem clarè repræsentat, quod hanc in rem haud malè observavit in diss. de metamorphosi Christianâ ad 2. Cor. III. 18. Wernsdorfius. Probabilior tamen altera est sententia, quam sic adstruit J. C. Harenbergius in diss. de specularibus veterum Helmstadii A. 1719. defensâ C. 2. §. 5. ubi: *Nempe ipsum loquendi genus βλέπειν δι' εσοπλεον non notat εμφασιν, quæ speculo competit, sed διαφασιν, quam specularia concedunt. Deinde primarius speculi usus est, semet ipsum intueri. 2. Cor. III. 18. Jac. I. 23. Cum itaque non dicatur, videmus in speculo, sed per speculum, cum & explicatio εν αυτημιασιν, quod est obscure, mox addatur, viderur posterior hæc sententia priori hæc ténus præferenda, unde & V. E. Löscherus in den Evangelischen Zehenden T. 5. p. 160. βλέπειν δι' εσοπλεον vertit durch das perspectivsehen. Adde vel maximè Lambertum Bos in exercit. philolog. ad N. T. p. 102. sqq. Hinc & in Massechet Jebammot C. 4. §. 13. כל הנביאים נסתכלו באיסקלריא שאינה מראה משה רבינו נסתכל באיסקלריא המאירה: Omnes Prophete viderunt per specular obscurum, at Moses, Doctor noster vidit per specular lucidum.*

G

dum. Adde Gerhardum in loco de vitâ æternâ §. 135. & Theoph. Alethæi Erläuterung der dunckelen Oerter A. und N. T. 21. Versuch. p. 563.

(d) licet Theologiam in genere *enigmaticam* vocet Dannhavverus in hodosophiâ statim sub initium, in definitione. Etsi enim in sacris literis multa sint obscura in historiis, Chronologiâ, Geographiâ, genealogiis, prophetiis &c. tamen & multa quoque, maximè in rebus fidei, sunt clara admodum, licet & hæc ipsa ænigmatica sint, non *in se & absolute*, sed *relative* saltem ad vitam æternam, ubi, quæ heic saltem ex parte cognoscimus, latius & perfectius edocebimur, juxta id, quod in textu exstat: *τότε δὲ ἀγνώσομαι, καὶ ὁὸς ἐπεγνώσθην.* Tunc magis cognoscam, prout & magis edoctus fuero. Hic enim obtinet significatio non niphatica, sed hophatica, uti & 1. Cor. VIII. 3. quod probè monuit Alethæus l. c. p. 569. 570. & quod mirum est, haud observatum esse à cl. Stiebero in diss. inaugurali ad h. l. de Theologiâ ænigmaticâ, Gryphisvaldiæ A. 1722. sub præsidio Krakevitziano habitâ p. 16. Scilicet per gradus in rerum divinarum cognitione ascendimus, ubi ideis primùm obscuris claræ, dein confusis distinctæ & subinde, licet incompletæ in hac vitâ, in alterâ verò & completæ succedent, adæquatis tamen soli intellectui divino & heic reservatis. Quod restat, licet quoque Scriptura S. dicatur ænigma, non tamen dicitur tale ænigma, cui nulla proflus solutio adjecta sit, licet plenior solutio ad vitam æternam sit differenda.

Addenda, in fugam vacui adposita.

p. 11. notæ primæ hæc adjice: *adeat & Petri Zornii, Viri doctissimi dissertationem de antiquo ænigmatum in cænis nuptialibus Hebræorum, Græcorum & Romanorum usu ad variorum Scriptura locorum illustrationem conscriptam & A. 1724. Berolini editam.*

p. 42. in notâ tertiâ l. 9. post *vellet* adde: Probè quippe cavendum est, ne Scripturam S. Deistarum ludibriis hic exponamus, ex quibus solum hic nominamus Simonem Tyssot de Patoc, Matheseos Professore in scholâ Daventriensi, cujus A. 1727. 8. Hagæ Comitum prodire lettres choisies, ubi religionem Christianam sacrasque literas homo pravus acerbè subinde perstringit, maximè verò T. 1. ep. 31. ad Pervileum p. 141. 142. Josuæ Imperatoris simplicitatem ridet, qui quietem terræ & motum solis crediderit, etsi deinceps lettre 55. p. 284. 285. dicta resorbeat. Quæ dum ponimus, paucis monemus, Tyssotum hunc eundem illum esse, qui Burdigalæ seu potiùs Hagæ Com. A. 1710. 12. edidit libellum, cui titulus: *Voyages & aventures de Jaques Masse*, ubi eadem zizania, idem venenum inveneris. Patet hoc ex iisdem epistolis selectis T. 2. lettre 40. p. 251. sqq. ubi itinerarium hoc Massæ plurimum laudat Tyssotus, & licet inficietur, se ejus autorem esse, tamen ut forex se eundem illum esse prodit, quem & re verâ eum esse à viris doctis accepimus.

F I N I S.